

NORGES HØYESTERETT

Den 18. september 2015 avsa Høyesterett dom i

HR-2015-01910-A, (sak nr. 2015/659), straffesak, anke over dom,

I.

Den offentlige påtalemyndighet (kst. statsadvokat Aina Mee Ertzeid)

mot

A (advokat Arne Gunnar Aas)

II.

A (advokat Arne Gunnar Aas)

mot

Den offentlige påtalemyndighet (kst. statsadvokat Aina Mee Ertzeid)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Stabel**: Saken gjelder spørsmål om slag mot hodet som førte til lett hjernerystelse uten tap av bevissthet, er legemsfor nærmelse etter straffeloven § 228 eller legemsskade etter straffeloven § 229. Den reiser også spørsmål om anvendelsen av straffeloven § 232 om særdeles skjerpene omstendigheter.
- (2) A ble 26. mars 2013 satt under tiltale for overtredelse av straffeloven § 127 første ledd første straffalternativ og straffeloven § 229 første straffalternativ jf. § 232 samt overtredelse av politiloven. Ved tilleggstilltalebeslutning 2. april 2013 ble han også tiltalt for overtredelse av straffeloven § 350 første ledd. De alvorligste forholdene er overtredelsene av straffeloven § 127 første ledd første straffalternativ (hovedtiltalens post I) og straffeloven § 229 første straffalternativ, jf. § 232 (post II).

(3) Oslo tingrett avsa 20. juni 2013 dom med slik domsslutning;

- "1. **A, født 00.00.1989, dømmes for overtredelse av strl § 127 første ledd første straffalternativ, strl § 228 første ledd, strl § 350 første ledd og politiloven § 30 nr 1, jfr § 5, jfr strl § 62 første ledd og § 63 annet ledd, som fellesstraff med straffen etter Oslo tingretts dom av 10/2-2012, jfr strl § 54 nr 3, til en straff av fengsel i 60 – seksti – dager. Til fradrag i straffen går i alt 7 – syv – dager for utholdt frihetsberøvelse.**
2. **Han frifinnes for kravet om oppreisning.**
3. **Han pålegges å betale kr 1 500,- ettusenfemhundre0/100 – i saksomkostninger til Staten."**

(4) Tingretten kom til at forholdet i hovedtiltalens post II ikke kunne bedømmes som legemsskade, men måtte bedømmes som legemsfornærmelse, og fant ikke straffeloven § 232 anvendelig. Påtalemyndigheten anket over lovanvendelsen på dette punkt, og over straffutmålingen.

(5) Borgarting lagmannsrett avsa 2. mars 2015 dom med slik domsslutning:

"I Oslo tingretts dom av 20. juni 2013, domsslutningen punkt 1, gjøres den endring at A dømmes for overtredelse av straffeloven § 228 første ledd, jf. § 232, i tillegg til de forhold som er rettskraftig avgjort ved tingrettens dom, og at straffen settes til fengsel i 120 – etthundreogtyve – dager."

(6) Påtalemyndigheten har anket til Høyesterett over lovanvendelsen under skyldspørsmålet. A har anket over anvendelsen av straffeloven § 232.

(7) *Jeg er kommet til at begge ankene må forkastes.*

(8) Handlingene saken gjelder fant sted søndag 11. november 2012. Det skulle være fotballkamp mellom X og Y (Y) på Z stadion i Oslo. En del supportere fra Y samlet seg før kampen på et utested ved --- plass ved hotell Æ. Politiet ønsket å sperre nedgangen til T-banen for å hindre at X-supportere, herunder A, kom i kontakt med supportere fra Y. Politibetjent B ledet et lag av tjenestemenn ved nedgangen til T-banen. Han var uniformert.

(9) Om det videre forløp heter det i tingrettens dom, som lagmannsretten har sitert:

"Retten finner bevist at tiltalte forsettlig til tid og sted som beskrevet i post I slo til den uniformert pb B 2 ganger i ansiktet og 1 gang i bakhodet for å forsøke å hindre ham i å utføre en tjenestehandling, nemlig å hindre Xtilhengere å komme opp direkte til --- plass. Politiet hadde gitt klar og tydelig beskjed flere ganger om at utgangen var sperret.

Retten har lagt avgjørende vekt på forklaringen fra pb B i retten. Han gjenkjente tiltalte i retten etter først å ha forklart hvordan han så ut, jfr foran s 3. Pb B forklarte at tiltalte sammen med en rekke andre, åpenbart Xtilhengere, nektet å følge ordre fra politiet om å snu og i stedet på aggressiv måte forsøkte å trenge seg gjennom politisperringene. Grunnen var trolig at de ville konfrontere Y- supportere. Pb B forklarte at tiltalte slo ham kraftig 2 ganger i ansiktet under øynene og også slo ham i bakhodet før B fikk pågrepet tiltalte og sammen med kollega C etter en del besvær på grunn av motstand fra tiltalte, fikk påført ham håndjern og senere innbragt ham til Politihuset."

- (10) Tingretten fant det bevist at tiltalte slo til politibetjent B slik han hadde forklart. Det fremgår videre av tingrettens dom at B etter slagene fortsatte sine tjenesteplikter i Ordensavdelingen i nær ni timer, men begynte å føle seg dårlig utover kvelden da han skulle skrive rapport. Han oppsøkte Legevakten dagen etter. Følgende journalnotat er inntatt i tingrettens dom:
- "Us: våken, klar og orientert. GCS 15. Angir hodepine, lett svimmelhet og føler seg litt utafør. Ingen synlige ytre tegn til skade på caput. Pupiller: u.a. normal øyemotorikk. Cerv Columna: ikke palp.øm over proc.spinosi, full arom uten smerter. Angir ingen nevrologiske utfall, normal bev av alle 4 ekstr. V/T: vurderes som commotio. Generell info til pas. SM i 5 dager. Får med inforskriv om hodeskader. Rekontakt ved manglende bedring/forverring."**
- (11) Lagmannsretten la, som tingretten, til grunn at B var tung i hodet og hadde ubehagelig hodepine de første dagene av sykmeldingen, men at han etter avsluttet sykmelding møtte til tjeneste som normalt, og at det ikke var noe medisinsk å tillegge eller bemerke i ettertid. Begge retter la videre til grunn at det ikke var anført andre medisinske skader av slagene enn hjernerystelse, og at denne "utvilsomt" måtte karakteriseres som "lett".
- (12) En hjernerystelse som fører til tap av bevissthet, vil være legemsskade direkte etter ordlyden i straffeloven § 229. Om et forhold generelt skal rubriseres som legemsfornærmelse eller legemsbeskadigelse, avhenger ifølge Rt. 2006 side 970 avsnitt 10 av en skjønnsmessig helhetsvurdering, der skadens art, varighet og omfang tas i betraktning.
- (13) Høyesterett har ikke tidligere uttrykkelig behandlet mildere hjernerystelser når disse har vært eneste resultat av en voldshandling. Derimot finnes en del avgjørelser om slag mot hodet og sår som har medført hevelser. I Rt. 1965 side 1104 kom Høyesterett, i en sak om det som ble betegnet som et grensetilfelle, til at et knyttneveslag som medførte en hevelse under høyre øye som ble lukket og en hevelse på høyre side av kjeven, samt fire dagers arbeidsudyktighet, ikke feilaktig var subsumert av forhørsretten som en legemsskade.
- (14) I Rt. 1970 side 20 fant Høyesterett at en lett hjernerystelse, muligens med en kortvarig besvimelse, kombinert med bløtdelshevelse på overleppen – også betegnet som et grensetilfelle – ikke feilaktig var subsumert under § 229. I Rt. 1992 side 1130 ble en lett hjernerystelse kombinert med sårskader, forårsaket av flere knyttneveslag mot hodet, karakterisert som legemsskade. Hovedspørsmålet i saken var imidlertid om det var utvist forsett med hensyn til skadefølgen.
- (15) I Rt. 2011 side 172 er det i avsnitt 11 – for så vidt angår lesjoner og bloduttredelser – uttalt at disse normalt regnes som legemsfornærmelser. For at de skal regnes som legemsskade, må de være nokså massive. Dersom fornærmede er påført flere mindre sårskader, kan summen av skadene utgjøre en legemsskade, selv om de hver for seg utgjør en legemsfornærmelse.
- (16) Den hjernerystelsen B ble påført, er i legevaktjournalen rubrisert som GCS 15. GSC (Glasgow Coma Scale) er et system for klassifisering av hodeskader. Skadene deles inn som alvorlige (3–8), moderate (9–13) og lette (14–15). Diagnosen hjernerystelse knyttes ofte til pasienter med lett eller moderat hodeskade, og er en beskrivelse av skademekanismen. Det er ellers på det rene at alle pasienter med hjernerystelse skal ha ro og hvile inntil eventuell hodepine og svimmelhet går over, for å unngå forverring og

økende plager. Man kan altså ikke umiddelbart vite om skaden er alvorlig eller ikke. I vår sak er det imidlertid på det rene at skaden – sammenlignet med andre typer hjernerystelser – har vist seg å være av letteste art.

- (17) Jeg har tidligere beskrevet følgene av hjernerystelsen. Det dreier seg imidlertid kun om denne ene skaden. Vi står her overfor et grensetilfelle. Ut fra de kriterier som er lagt til grunn i Rt. 2006 side 970, og gjentatt i Rt. 2011 side 172, finner jeg det riktigst å konkludere med at grensen for hva som rubriseres som legemsskade etter straffeloven § 229, ikke er overskredet. Jeg tilføyer at alternativet skade på "Helbred" i § 229 ikke kan føre til noen annen vurdering i et tilfelle som dette.
- (18) Lagmannsrettens lovanvendelse på dette punkt er dermed korrekt.
- (19) Jeg går så over til å se på motanken – spørsmålet om legemsfornærmelsen har skjedd under særdeles skjerpene omstendigheter, jf. straffeloven § 232. Bestemmelsen gir adgang til å forhøye straffen når slike omstendigheter foreligger. Det skal – for det som er særlig aktuelt i vår sak – blant annet legges vekt på om handlingen er særlig brutal eller hensynsløs, er begått av flere i fellesskap, eller om den er skjedd uprovosert. Det dreier seg om en totalvurdering der de særlig oppregnede punktene ikke er uttømmende, jf. Ot.prp. nr. 79 (1988–89) side 46–47.
- (20) Handlingen er begått mot en polititjenestemann under utførelsen av en lovlig tjenestehandling. A er allerede domfelt for overtredelse av straffeloven § 127, slik at dette elementet allerede er varetatt ved den ordinære straffutmålingen. Jeg finner derfor ikke grunnlag for å vektlegge dette en gang til. Derimot synes jeg det er rimelig å legge vekt på det store skadepotensialet slag direkte mot hodet har, og som jeg har redegjort for tidligere. Jeg må også ta i betraktning at A – selv om det bare var han som slo – var del av en større og svært aggressiv gruppe, og at de var i flertall i forhold til B og hans kolleger. Særlig vekt legger jeg på at handlingen skjedde uprovosert, ettersom politiets sperringsaksjon var klart hjemlet og legitim, og skjedde i publikums interesse.
- (21) Også på dette punkt er lagmannsrettens rettsanvendelse korrekt, og begge ankene blir dermed å forkaste.
- (22) Jeg stemmer for denne

D O M :

Ankene forkastes.

- (23) Dommer **Indreberg**: Jeg er, om enn under tvil, enig med førstvoterende i at forholdet må anses som en legemsfornærmelse, ikke legemsbeskadigelse. Jeg viser til førstvoterendes begrunnelse.
- (24) Derimot kan jeg ikke være enig i at forbrytelsen er begått under særdeles skjerpene omstendigheter, jf. straffeloven § 232.
- (25) Den omstendighet at forbrytelsen ble begått mot en polititjenestemann under utførelsen av en lovlig tjenestehandling, mener jeg dekkes av domfellelsen for overtredelse av straffeloven § 127. Dermed kan jeg ikke se at det her er rom for å anse handlingene som særdeles skjerpene fordi de var "uprovosert". Ifølge motivene, Ot.prp. nr. 79

(1988–1989) side 47, tok dette momentet sikte på å fange opp "at handlingen er foretatt uten noen særskilt foranledning, av og til direkte overrumplende". Det nevnes som eksempel "at en tilfeldig forbipasserende blir angrepet på gaten av en fullstendig ukjent person". Men det påpekes at også om gjerningsmann og offer kjenner hverandre kan det være tale om uprovosert vold "såfremt voldsutøvelsen skjer uten noen som helst rimelig foranledning eller grunn".

- (26) I den konkrete situasjonen fryktet politiet voldsutøvelse – det var derfor de stengte av nedgangen til T-banestasjonen. Volden som polititjenestemannen ble utsatt for, var sterkt klanderverdig, men jeg har vanskelig for å se at det er slike situasjoner § 232 sikter til som uprovosert. Jeg viser for øvrig til Rt. 1993 side 1005, hvor et slag mot en drosjesjåfør i tjeneste ikke ble ansett som omfattet av § 232 selv om slaget var like uprovosert som i vår sak.
- (27) Etter § 232 skal det også legges vekt på om overtredelsen er begått av flere i fellesskap. Det var ikke tilfelle her. Det at domfelte slo polititjenestemannen i forbindelse med at han sammen med flere andre på en aggressiv måte forsøkte å trenge seg gjennom politisperringene, kan etter mitt syn ikke være avgjørende.
- (28) Jeg kan heller ikke se at selve voldsutøvelsen skjedde under særdeles skjerpene omstendigheter. Dersom skadepotensialet ved slag mot hodet skal føre forholdet inn under § 232, ville det vært nærliggende om dette var nevnt i bestemmelsen eller iallfall i motivene. Skadepotensialet skal dessuten vektlegges ved straffutmålingen innenfor de ordinære strafferammene. Som eksempel viser jeg igjen til Rt. 1993 side 1005, som også omfattet et senere tilfelle av vold utøvd av domfelte mot samme fornærmede – et kraftig svingslag med knyttet neve mot ansiktet. For dette var han domfelt for overtredelse av straffeloven § 229. Til tross for at § 232 ikke ble anvendt, skjerpet Høyesterett straffutmålingen, og påpekte at begge forholdene var uprovosert, og at legemsbeskadigelsen lett kunne ha medført langt betydeligere skade.
- (29) Jeg stemmer etter dette for at lagmannsrettens dom oppheves.
- (30) Dommer **Noer:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med annenvoterende, dommer Indreberg.
- (31) Dommer **Ringnes:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende, dommer Stabel.
- (32) Dommer **Skoghøy:** Likeså.
- (33) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Ankene forkastes.

Riktig utskrift bekreftes: